

Department
for Environment
Food & Rural Affairs

Ymgynghoriad:

Cydberthnasau contractiol yn niwydiant Ilaeth y DU

2020

(h) Hawlfraint y Goron 2019

Gallwch aildefnyddio'r wybodaeth hon (ac eithrio'r logos) am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng, o dan delerau fersiwn 3 y Drwydded Llywodraeth Agored. Er mwyn gweld y drwydded hon ewch i www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/ neu e-bostiwch PSI@nationalarchives.gsi.gov.uk

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn www.gov.uk/government/publications

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â'r cyhoeddiad hwn atom yn

[\[dairycontractconsultation@defra.gov.uk\]](mailto:dairycontractconsultation@defra.gov.uk)

neu

Department for Environment, Food and Rural Affairs

Dairy Team

Seacole Block

2nd floor

2 Marsham Street

London SW1P 4DF

Cynnwys

Cynnwys	3
1. Cefndir	5
2. Diben yr ymgynghoriad	6
3. Y broses ymgynghori	7
Ar bwy y bydd y cynnig hwn yn effeithio?	7
Amseriad a hyd yr ymgynghoriad hwn	7
Ymateb i'r ymgynghoriad hwn	7
4. Ar ôl yr ymgynghoriad	9
5. Amdanoch chi	10
6. Cwestiynau'r ymgynghoriad	12
Diwygio contractau – eich barn	12
Gofyniad cyfreithiol i gontractio'n ysgrifenedig	12
Amrywiadau yn y DU.....	13
Dulliau prisio.....	13
Cyfeintiau ac amseriadau.....	14
Hyd contractau	15
Terfynau contractau	16
Terfynau contractau – ar ran y cynhyrchydd	17
Terfynu contractau – ar ran y prynwr.....	17
Amrywiadau mewn cytundeb	18
Taliadau a phremiymau.....	18
Contractau cyfyngol.....	19
Darpariaeth bellach	19
Cyfrinachedd	20
Datrys anghydfod	20

Sefydliadau cynhyrchwyr.....21

Effaith ar fusnes 21

Cyfnod pontio 22

1. Cefndir

Cynhelir yr ymgynghoriad hwn mewn ymateb i bryderon a godwyd bod cynhyrchwyr cynradd, gan gynnwys ffermwyr godro, yn tueddu i fod mewn sefyllfa gymharol wan ym marchnad y gadwyn cyflenwi bwyd. Y consensws ymhlith cynhyrchwyr amaethyddol y DU yw y gall y pŵer bargeinio anghyfartal â phroseswyr a manwerthwyr wneud ffermwyr yn agored i driniaeth annheg gyda'r potensial i danseilio proses o drosglwyddo prisiau teg ar hyd y gadwyn.

Mae nifer o wledydd eraill wedi cyflwyno rheoliadau mewn ymgais i sefydlogi marchnadoedd a mynd i'r afael ag anghydbwyseddau systemig. Yn yr Undeb Ewropeaidd, mae 13 o aelod-wladwriaethau, gan gynnwys Ffrainc a Sbaen, wedi cyflwyno cyfreithiau ar gontractau llaeth ysgrifenedig gorfodol rhwng ffermwyr a phroseswyr. Cyhoeddodd Llywodraeth yr Alban [ei dadansoddiad](#) o'r gadwyn cyflenwi llaeth a'r ffordd y cymhwysir Contractau Ysgrifenedig Gorfodol ledled yr Undeb Ewropeaidd, er mwyn gwerthuso effaith y contractau lle maent wedi cael eu mabwysiadu. Ymhellach draw, mae llywodraeth Awstralia wedi cyflwyno cod ymddygiad gorfodol ynglŷn â llaeth yn ddiweddar.

Yn 2012, cytunodd y diwydiant ar god arferion gorau gwirfoddol ar gydberthnasau contractiol yn y sector llaeth. Nododd safonau gofynnol ar gyfer arferion da wrth lunio contractau rhwng cynhyrchwyr a phrynwyr. Yn yr un flwyddyn, cynhaliwyd [ymgyngoriad ac asesiad o'r effaith](#) mewn perthynas â chontractau ysgrifenedig gorfodol, fel rhan o asesiad o weithredu Pecyn Llaeth yr UE. Cynhaliwyd ymgynghoriadau ar wahân gan Lywodraeth Cymru, Llywodraeth yr Alban a Llywodraeth Gogledd Iwerddon. Roedd y canlyniadau'n dangos dymuniad i roi digon o amser i'r cod gwirfoddol ddod yn weithredol. Cadwyd yr hawl i adolygu'r sefyllfa o ran cydberthnasau contractiol ac, os oedd angen, ailystyried cyflwyno deddfwriaeth ar gontractau os nad oedd y diwydiant wedi sicrhau'r newidiadau dymunol ar ôl cyfnod rhesymol o amser.

Yn 2016, lanswyd cais ffurfiol am dystiolaeth i ystyried yr achos dros estyn cylch gwaith Dyfarnwr y Cod Cyflenwi Nwyddau Groser. Rôl y Dyfarnwr yw sicrhau bod y manwerthwyr domestig mwyaf yn trin eu cyflenwyr uniongyrchol mewn ffordd deg a chyfreithlon drwy orfodi a monitro cydymffurfiaeth â'r Cod Ymarfer Cyflenwi Nwyddau Groser. Cydnabyddir y Dyfarnwr fel rheoleiddiwr modern rhagorol sydd ag enw da yn rhyngwladol. Mae'n helpu i gryfhau cydberthnasau yn y gadwyn gyflenwi er budd defnyddwyr, manwerthwyr a busnesau bwyd eraill.

Datgelodd y broses hon dystiolaeth gan randdeiliaid o gydberthnasau contractiol gwael yn y sector llaeth. Tynnodd nifer bach o ymatebwyr sylw at yr her a achosir gan amrywiadau i ragofynion neu delerau contractau, yn enwedig os cânt eu gosod ar fyr rybudd. Cododd eraill yr anawsterau y mae cynhyrchwyr yn eu hwynebu wrth geisio terfynu eu contractau o fewn cyfnod rhesymol, os gwneir newidiadau sylweddol i brisiau neu delerau'r contract. Mae'r dystiolaeth hon yn awgrymu patrwm o delerau ac

amodau annheg neu aneglur mewn contractau rhwng cynhyrchwyr a phroseswyr o bosibl a allai gyfyngu ar allu ffermwyr i gyllidebu'n effeithiol, rheoli prisiau anwadal a rhedeg busnesau proffidiol. Mae'r dystiolaeth hon yn awgrymu nad yw'r cod gwirfoddol yn cael yr effaith a ddymunir o ran gwella cydberthnasau yn y gadwyn gyflenwi.**

Roedd ymateb Llywodraeth y DU i Gais Dyfarnwr y Cod Cyflenwi Nwyddau Groser am Dystiolaeth ([a gyhoeddwyd ar 16 Chwefror 2018](#)), yn cynnwys ymrwymiad i ymgynghori ar gyflwyno contractau ysgrifenedig gorfodol drwy ddefnyddio pwerau yn neddfwriaeth yr UE. Gan fod y DU wedi gadael yr Undeb Ewropeaidd, yn lle hynny, rydym yn ceisio pwerau domestig newydd i gyflwyno unrhyw ddeddfwriaeth. Bydd y defnydd o bwerau domestig yn ein galluogi i ystyried natur benodol sector llaeth y DU, ond bydd egwyddorion cyffredinol deddfwriaeth yr UE yn debygol o fod yn berthnasol o hyd.

Mae'r pandemig COVID-19 diweddar wedi tynnu sylw ymhellach at yr anawsterau a wynebir gan ffermwyr godro weithiau, yn enwedig o ran newidiadau sydyn mewn prisiau. Er bod y problemau a wynebai'r sector yn ehangach na'r rhai a oedd yn ymwneud yn benodol ag arferion mewn contractau, byddem yn annog ymatebwyr i gyflwyno eu safbwyntiau ar ba fesurau contractiol, os o gwbl, a fyddai'n gwneud y diwydiant llaeth yn fwy cadarn pe bai sefyllfaoedd tebyg yn codi yn y dyfodol.

Mae hwn yn ymgynghoriad i'r DU gyfan, a gynhelir gan DEFRA gyda chytundeb y gweinyddiaethau datganoledig. Rydym yn cydnabod bod gwahaniaethau sylweddol rhwng y cadwyni cyflenwi llaeth ym Mhrydain Fawr a Gogledd Iwerddon. Mae sector llaeth Prydain Fawr wedi'i integreiddio'n dda yn fewnol ac mae'n gweithredu ar draws ffiniau mewnol. Yng Ngogledd Iwerddon, ceir cadwyn gyflenwi drawsffiniol hynod integredig â Gweriniaeth Iwerddon. Mae cwmnïau cydweithredol llaeth Gweriniaeth Iwerddon yn berchen ar tua 60% o'r capasiti prosesu yng Ngogledd Iwerddon ac amcangyfrifir bod tua 35% o'r llaeth a gynhyrchir yng Ngogledd Iwerddon yn cael ei gludo i Weriniaeth Iwerddon i'w brosesu.

Er bod y rhan fwyaf o'r llaeth a gynhyrchir ym Mhrydain Fawr yn cael ei werthu ar y farchnad ddomestig, mae gan y farchnad yng Ngogledd Iwerddon ffocws ar allforio, sy'n golygu bod cadwyn cyflenwi llaeth Gogledd Iwerddon yn llawer mwy dibynnol ar enillion o'r marchnadoedd nwyddau byd-eang. Mae strwythur y sector prosesu hefyd yn amrywio ledled y DU, gyda lefel uwch o gwmnïau cydweithredol yng Ngogledd Iwerddon.

2. Diben yr ymgynghoriad

Fel y crybwyllwyd eisoes, mae'r dystiolaeth a gasglwyd yn ystod cais Dyfarnwr y Cod Cyflenwi Nwyddau Groser am dystiolaeth yn awgrymu bod arferion annheg yn y diwydiant llaeth wedi parhau. Diben yr ymgynghoriad hwn yw ceisio eich barn ar y ffordd y defnyddir contractau yn y sector llaeth a'ch barn ar yr angen am ddeddfwriaeth yn y maes hwn.

Gan y bydd natur cymorth i ffermydd yn newid yn y dyfodol, bydd angen mwy o sefydlogrwydd i fusnesau, ac rydym yn ceisio annog newid o arferion sy'n annog pobl i feddwl yn y byrdymor i'r rhai sy'n creu diwydiant modern, ffyniannus a chynaliadwy.

3. Y broses ymgynghori

Ar bwy y bydd y cynnig hwn yn effeithio?

3.1 Mae'r ymgynghoriad hwn wedi'i anelu at unrhyw un sydd â diddordeb yn y gwaith o reoleiddo gweithgareddau yn y sector llaeth. Bydd yr ymgynghoriad hwn o ddiddordeb penodol i chi os ydych yn ymwneud â'r canlynol:

- cynhyrchu llaeth i'w werthu ymlaen i broseswr;
- prynu llaeth i'w brosesu;
- gweithgareddau sy'n gysylltiedig â chynhyrchu, gwerthu neu brosesu llaeth;
- gweithgareddau er budd y diwydiant llaeth.

Amseriad a hyd yr ymgynghoriad hwn

3.2 Bydd y cyfnod ymgynghori yn dechrau ar 23/06/2020 a bydd ar agor i ymatebion am gyfnod o 12 wythnos.

3.3 **Daw'r cyfnod ymgynghori i ben hanner nos ar 15/09/2020.** Ni fyddwn yn ystyried unrhyw ymatebion ar ôl y dyddiad hwnnw.

Ymateb i'r ymgynghoriad hwn

3.4 Ymatebwch i'r ymgynghoriad drwy ddefnyddio hwb ymgynghori i ddinasyddion ar wefan Defra: <https://consult.defra.gov.uk/agri-food-chain-directorate/cydberthnasau-contractiol-yn-niwydiant-llaeth-y-du>

Drwy anfon e-bost i: dairycontractconsultation@defra.gov.uk

neu

Department for Environment, Food and Rural Affairs
Dairy Team
Seacole Block
2nd floor
2 Marsham Street
London SW1P 4DF

Rhowch safbwyntiau perthnasol, tystiolaeth ac esboniadau fel y gellir ystyried cynigion amgen yn briodol, gan gynnwys unrhyw achosion lle mae gennych reswm dros wneud sylwadau arnynt neu herio unrhyw beth yn yr ymgynghoriad hwn.

4. Ar ôl yr ymgynghoriad

4.1 Caiff ymatebion sy'n dod i law erbyn 15 September 2020 eu dadansoddi a'u hystyried gan bob un o weinyddiaethau'r DU wrth ystyried y mesurau sydd eu hangen i wella arferion contractiol yn y sector llaeth. Bydd yr ymatebion ar gael i'r timau perthnasol o swyddogion polisi yn y gweinyddiaethau datganoledig, a all rannu gwaith dadansoddi a chasgliadau ag uwch-swyddogion a gweinidogion. Ar ôl yr ymgynghoriad, caiff crynodeb o'r ymatebion i'r ymgynghoriad hwn ei gyhoeddi ar wefan Llywodraeth y DU yn www.gov.uk/defra

4.2 Bydd y crynodeb yn cynnwys rhestr o enwau a sefydliadau a ymatebodd ond nid enwau personol, cyfeiriadau na manylion cyswllt eraill. Fodd bynnag, gall y wybodaeth a roddir mewn ymateb i'r ddogfen ymgynghori hwn, gan gynnwys gwybodaeth bersonol, gael ei chyhoeddi neu ei rhyddau i bartïon eraill neu ei datgelu yn unol â'r trefniadau mynediad at wybodaeth e.e. Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 a Deddf Diogelu Data 2018.

4.3 Os ydych am i wybodaeth, gan gynnwys data personol rydych wedi'i darparu, gael ei thrin yn gyfrinachol, nodwch hynny'n glir yn ysgrifenedig pan fyddwch yn anfon eich ymateb i'r ymgynghoriad. Os byddwn yn cael cais i ddatgelu o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth, byddwn yn ystyried eich esboniad yn llawn, ond ni allwn warantu y byddwn yn gallu ei gadw'n gyfrinachol ar bob achlysur. Ni chaiff ymwadiad cyfrinachedd awtomatig a gynhyrchir gan eich system TG ei ystyried yn gais cyfrinachedd ynddo'i hun.

4.4 Cynhelir yr ymgynghoriad hwn yn unol ag egwyddorion ymgynghori a nodir yn y canllawiau gweithredol ar reoleiddio'n well yn <https://www.gov.uk/government/publications/consultation-principles-guidance>.

4.5 Os bydd gennych unrhyw sylwadau neu gwynion am y broses ymgynghori, dylech eu hanfon at:

Drwy e-bost: consultation.coordinator@defra.gsi.gov.uk, neu'n ysgrifenedig i:

Consultation Co-ordinator, Defra: Seacole Block, 2nd Floor, 2 Marsham Street, London SW1P 4DF.

5. Amdanoch chi

Mae'r ymgynghoriad hwn wedi'i anelu'n bennaf at ffermwyr godro a phrynwyr llaeth, ond gwyddom fod busnesau, sefydliadau ac unigolion eraill yn ymwneud â'r sector llaeth neu'n cymryd diddordeb ynddo. Bwriedir i'r cwestiynau isod ystyried yr amrywiaeth hon a rhoi eich ymatebion yng nghyd-destun ymatebion eraill.

a) A ydych yn un o'r canlynol:

- Cynhyrchydd
- Prosesydd
- Manwerthwr
- Sefydliad cynrychioliadol
- Arall (nodwch)

b) Os ydych yn sefydliad cynrychioliadol, pa ran o'r gadwyn gyflenwi rydych yn ei chynrychioli?

- Ffermwyr
- Proseswyr
- Manwerthwyr
- Defnyddwyr
- Arall (nodwch)
- Ddim yn gymwys

c) Ble mae'ch busnes wedi'i gofrestru?

- Lloegr
- Gogledd Iwerddon
- Yr Alban
- Cymru
- Arall (nodwch)
- Ddim yn gwybod

d) Os ydych yn gynhyrchydd, ble mae'ch llaeth yn cael ei brosesu fel arfer?

- Lloegr
- Gogledd Iwerddon
- Yr Alban
- Cymru
- Arall (nodwch)
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

e) Os ydych yn gynhyrchydd, a ydych wedi ymrwmo ar hyn o bryd i gontract sy'n cydymffurfio â'r cod gwirfoddol?

- Ydw
- Nac ydw
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

f) Os ydych yn gynhyrchydd, nodwch faint o laeth a gynhyrchir gennych (bob blwyddyn).

- O dan 500,000 litr
- 500,000 – 1 filiwn o litrau
- 1 filiwn – 3 miliwn o litrau
- Dros 3 miliwn o litrau
- Ddim yn gymwys

g) Os ydych yn brynwr, ble mae'ch llaeth yn cael ei brosesu fel arfer?

- Lloegr
- Gogledd Iwerddon
- Yr Alban
- Cymru
- Arall (nodwch)
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

h) Os ydych yn brynwr, a yw eich holl gontractau llaeth yn cydymffurfio â'r cod gwirfoddol?

- Ydyn
- Nac ydw
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

i) Os ydych yn brynwr, nodwch faint o laeth a brynir gennych (bob blwyddyn).

- O dan 50 miliwn o litrau
- 50 – 250 miliwn o litrau
- 250 – 500 miliwn o litrau
- Dros 500 miliwn o litrau
- Ddim yn gymwys

j) A ydych yn aelod o fusnes cydweithredol ar hyn o bryd?

- Ydw
- X
- Ddim yn gwybod

6. Cwestiynau'r ymgynghoriad

Diwygio contractau – eich barn

Mae'r Cod Ymarfer Gwirfoddol presennol ar Gontractau Llaeth wedi'i mabwysiadu gan fusnesau sy'n cwmpasu 85% o gynnyrch llaeth y DU a derbynnir yn gyffredinol ei fod wedi arwain at ymddygiad gwell o ran contractau lle mae wedi'i ddilyn yn gaeth. Fodd bynnag, o ystyried ei natur wirfoddol, ystyrir nad yw lefelau cydymffurfiaeth â'r cod yn gyson ymhob rhan o'r diwydiant.

1. A ydych chi, eich busnes, neu'ch aelodau, wedi cael problemau gyda chontractau'r sector llaeth, er enghraifft lle nad yw telerau contract wedi dilyn yr esiampl a osodir yn y cod gwirfoddol? Rhowch enghreifftiau i esbonio'ch ateb.

- Ydw/ydyn, cyn 2012 ac yn ystod y 5 mlynedd diwethaf
- Ydw/ydyn, cyn 2012 yn unig
- Ydw/ydyn, dim ond yn y 5 mlynedd diwethaf
- Nac ydw/ydyn
- Ddim yn gwybod

2. Mae angen deddfwriaeth, yn hytrach na mesurau gwirfoddol, i sicrhau bod safonau yn gyson drwy'r gadwyn gyflenwi gyfan. I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Anghytuno
- Ddim yn gwybod

Gofyniad cyfreithiol i gontractio'n ysgrifenedig

Mae'r defnydd o gontractau ysgrifenedig yn atgyfnerthu'r sicrwydd mewn trefniadau cyflenwi. Er bod contractau ysgrifenedig eisoes yn gyffredin yn y Deyrnas Unedig rhwng cynhyrchwyr a phrynwyr llaeth, nid ydynt yn ofyniad cyfreithiol ar hyn o bryd.

3. A ddylai cydberthnasau masnachu rhwng cynhyrchwyr a phrynwyr gael eu cwmpasu bob amser mewn contract ysgrifenedig? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Anghytuno
- Ddim yn gwybod

Amrywiadau yn y DU

Mae diwydiant Ilaeth y DU yn rychwantu'r pedair gwlad sy'n gweithredu mewn farchnad fewnol sengl, ond mae gwahaniaethau penodol rhwng eu priod sectorau Ilaeth.

4. Caiff rheoliadau deddfwriaethol eu cymhwyso'n unffurf yn aml ym mhedair gwlad y DU. A oes unrhyw reswm pam y dylid gweithredu'n wahanol? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Oes
- Nac oes
- Ddim yn gwybod

Dulliau prasio

Mae prinder gwybodaeth ddibynadwy am brisiau Ilaeth wedi dod i'r amlwg fel un o'r prif broblemau sy'n wynebu ffermwyr godro. Gall prasio mwy tryloyw fod yn fodd i ennyn mwy o ymddiriedaeth rhwng partneriaid busnes a sicrhau bod cyd-drafodaethau yn mynd rhagddynt ar sail gyfartal. Mae mwy o sicrwydd, o ran sicrwydd ynglŷn â phris i gynhyrchwyr a sicrwydd ynglŷn â chyflenwad i broseswyr, yn debygol o gryfhau'r diwydiant cyfan.

Pennir y rhan fwyaf o brisiau Ilaeth yn y DU yn ôl disgrisiwn y prynwyr, sy'n golygu y gall prynwr Ilaeth bennu ac addasu pris Ilaeth, weithiau heb fawr ddim rhybudd. Gall arferion prasio penodol helpu'r farchnad i fod yn fwy ymatebol, ond ni fwriedir iddynt danseilio hyblygrwydd ar y farchnad ond, yn hytrach, bwriedir iddynt wneud gweithdrefnau prasio yn fwy tryloyw.

Mae dulliau prasio yn aml wedi'u teilwra at y model busnes y maent yn ei wasanaethu. Efallai y bydd cwmnïau cydweithredol, er enghraifft, yn defnyddio methodoleg brasio wahanol i eraill. Er y dylai fod gan fusnesau ryddid i fabwysiadu'r dulliau prasio mwyaf priodol i'w gweithrediadau, dylai pob un fod yn deg, yn dryloyw ac yn destun cytundeb rhwng y cynhyrchydd a'r prosesydd.

5. Dylai unrhyw ddeddfwriaeth yn y dyfodol gyflwyno rhwymedigaeth gyfreithiol i gynnwys dull prasio/cyfrifo pris mewn contract. I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhwch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Anghytuno
- Ddim yn gwybod

Mae sawl ffordd wahanol o gynnwys gwybodaeth am brisiau mewn contract cyflenwi. Gall hefyd fod yn briodol bod contract yn cynnig cymysgedd o opsiynau er mwyn ymdrin â gwahanol rannau o'r cyflenwad.

6. Er mwyn sicrhau tryloywder, mae'n rhaid i fethodoleg unrhyw ddull prasio fod wedi'i nodi'n fanwl mewn contract. I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhwch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Ddim yn gwybod

Cyfeintiau ac amseriadau

Er, yn y pen draw, y bydd marchnadoedd nwyddau byd-eang bob amser yn dylanwadu ar brisiau yn y DU, mae anwadalrwydd hefyd yn gysylltiedig ag amrywioldeb yn y cyflenwad. Gall opsiwn i nodi cyfeintiau ymlaen llaw gynnig ffordd fwy cywir o reoli'r cyflenwad.

7. Dylid pennu faint o laeth sydd i'w gyflenwi yn y contract. I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhwch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Ddim yn gwybod

8. Os ydych yn cytuno y dylid pennu faint o laeth sydd i'w gyflenwi, rhwch amcan o oddefiant priodol ar gyfer amrywio (+/- X%). h.y.O

faint y dylai fod modd amrywio cyflenwad i fyny neu i lawr mewn contract.

- <1%
- >1%- <3%
- >3% - <5%
- >5% - <10%
- >10%
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

9. Os ydych yn cytuno y dylid pennu faint o laeth sydd i'w gyflenwi, yn unol â pha derfynau amser y dylid cyfrifo cyfeintiau? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Bob mis
- Bob blwyddyn
- Arall (esboniwch)
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

10. Pa opsiynau ddylai fod ar gael i drin cyfeintiau y tu hwnt i'r lefelau goddefiant hyn? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Gwrthod derbyn
- Yr hawl i bennu pris is am gyfeintiau dros ben
- Arall (esboniwch)
- Ddim yn gwybod

Hyd contractau

11. Dylai telerau contract gadarnhau'r uchafswm cyfnod ar gyfer trefniadau cyflenwi? I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Ddim yn gwybod

12. Os ydych yn cytuno y dylid cadarnhau uchafswm cyfnod ar gyfer trefniadau cyflenwi, nodwch hyd y cyfnod y byddech yn ei ffafrio:

- 6 mis

- 12 mis
- Mwy na 12 mis
- Arall (esboniwch)
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

13. A ddylai'r contract bennu uchafswm cyfnod, y mae'n rhaid adnewyddu ac adolygu'r contract ar ôl y dyddiad hwnnw?

- Dylai
- Na ddylai
- Ddim yn gwybod

14. Os llunnir contract drwy ddefnyddio dull prasio sefydlog, pa uchafswm cyfnod y dylid ei bennu ar gyfer y contract hwn? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Hyd at flwyddyn
- Hyd at 2 flynedd
- Hyd at 3 blynedd
- Arall (nodwch)
- Ddim yn gwybod

Terfynau contractau

Pe bai partïon mewn contract yn wynebu newidiadau mawr i'r telerau cyflenwi, mae'n bwysig bod modd iddynt derfynu eu contractau o fewn cyfnod rhesymol. Fodd bynnag, yn yr un modd, mae angen cyflenwad sefydlog ar fusnesau er mwyn iddynt ddatblygu strategaethau busnes hirdymor. Mae'r dystiolaeth yn awgrymu bod angen mwy o sicrwydd ynglŷn â'r cymal terfynu.

15. Dylai cymalau terfynu fod yn orfodol ym mhob contract. I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Ddim yn gwybod

Terfynau contractau – ar ran y cynhyrchydd

16. Os ydych yn cytuno y dylai cymalau terfynu fod yn orfodol, nodwch yr isafswm cyfnod rhybudd y byddech yn ei ffafrio i gynhyrchydd derfynu'r contract.

- 1 mis
- 3 mis
- 12 mis
- Arall (esboniwch)
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

17. Nodwch yr uchafswm cyfnod rhybudd y byddech yn ei ffafrio i gynhyrchydd derfynu'r contract.

- 6 mis
- 12 mis
- Arall (esboniwch)
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

Terfynu contractau – ar ran y prynwr

18. Os ydych yn cytuno y dylai cymalau terfynu fod yn orfodol, nodwch yr isafswm cyfnod rhybudd y byddech yn ei ffafrio i brynwr derfynu'r contract.

- 1 mis
- 3 mis
- 12 mis
- Arall (esboniwch)
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

19. Nodwch yr uchafswm cyfnod rhybudd y byddech yn ei ffafrio i brynwr derfynu'r contract.

- 6 mis
- 12 mis
- Arall (esboniwch)
- Ddim yn gwybod
- Ddim yn gymwys

Amrywiadau mewn cytundeb

Os oes diffyg hyblygrwydd o ran contractau, mae perygl y bydd canlyniadau niweidiol i'r naill barti neu'r llall, neu'r ddau. Nid ydym yn bwriadu creu unrhyw fesurau deddfwriaethol sy'n tansellio gallu busnesau i ymateb, ond lle mae'n ddymunol newid telerau contract sy'n bodoli eisoes, mae'n bwysig bod y newidiadau hynny'n deg.

20. Dylai fod modd i bob parti ofyn am newidiadau i delerau contract, a dim ond os cytunir ar unrhyw newid yn unfrydol y dylai'r newid hwnnw ddod i rym. I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhwch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Ddim yn gwybod

21. Cyn gwneud unrhyw newidiadau y cytunir arnynt, beth yw'r isafswm cyfnod rhybudd gorfodol y dylid ei bennu?

- 1 mis
- 2 mis
- 3 mis
- Arall (esboniwch):
- Ddim yn gwybod

22. Dylai unrhyw isafswm cyfnod rhybudd gorfodol i amrywio contract gael ei bennu am gyfnod hwy nag unrhyw isafswm cyfnod rhybudd terfynu. I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhwch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Ddim yn gwybod

Taliadau a phremiymau

Mae taliadau bonws a didyniadau yn rhan hollbwysig o reoli cymeriad a chyfansoddiad y cyflenwad llaeth. Mae taliadau bonws ar gyfer cynnwys cyfansoddol, natur dymhorol neu ddulliau cynhyrchu penodol yn ffordd effeithiol o roi cymhelliant i ffermwyr ddarparu'r hyn y mae galw amdano yn y farchnad. Fodd bynnag, mae diffyg tryloywder

wrth gymhwyso newidiadau i brisiau (megis dulliau profi ar gyfer asesiadau o ansawdd, neu ddidynnu symiau'n ôl-weithredol) yn golygu y gallant gael eu cymhwyso'n annheg.

23. Mae'n rhaid i gontract gynnwys, mewn iaith glir a diamwys, yr holl delerau ac amodau sy'n ymwneud â thaliadau a didyniadau. I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Ddim yn gwybod

Contractau cyfyngol

Mae'r mwyafrif o gontractau llaeth y DU yn gweithredu ar ffurf trefniadau cyflenwi cyfyngol, lle mae rhwymedigaeth gyfreithiol ar y cyflenwr i werthu'r holl laeth y mae'n ei gynhyrchu i un prynwr. Er y gall trefniadau cyflenwi cyfyngol yn aml fod yn fuddiol i bob parti, weithiau drwy osod trefniadau o'r fath gallant fod yn rhy gyfyngol i ffermwyr a thanseilio cyfleoedd i ehangu o bosibl. [Mae ymchwil ddiweddar gan Lywodraeth yr Alban](#) wedi ystyried trefniadau cyfyngol yn fanwl¹.

24. Dylid gwahardd cymalau cyfyngol. I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Ddim yn gwybod

Darpariaeth bellach

Efallai y bydd diffygion eraill yn nhelerau contract a'r cymalau amlwg unochrog a all achosi anfantais annheg i bartïon; yn enwedig yn wyneb digwyddiadau annisgwyl. Er enghraifft, mewn rhai contractau, nid oes unrhyw sicrwydd cyfreithiol ynglŷn â'r hyn sy'n digwydd mewn sefyllfaoedd *force majeure* neu mae ansicrwydd ynglŷn â'r hyn

---

¹ <https://www.gov.scot/publications/impact-mandatory-written-dairy-contracts-european-countries-potential-application-scotland/pages/2/>

sy'n gyfystyr â sefyllfaoedd *force majeure*, e.e. marwolaeth gweithredwr fferm, ansolfedd proseswr ac ati. Hoffem glywed barn pobl am y rhain.

25. A oes unrhyw gymalau ychwanegol a ddylai fod yn orfodol yn nhelerau contract? Rhowch fanylion.

26. A oes unrhyw gymalau ychwanegol a ddylai gael eu gwahardd yn nhelerau contract? Rhowch fanylion.

Cyfrinachedd

Er y gellir cyfiawnhau bod rhai manylion penodol mewn contract yn gyfrinachol, gall rhai cymalau cyfrinachedd gael eu defnyddio i danseilio tryloywder. Rydym yn ymwybodol, o dan rai amgylchiadau, fod newidiadau i contract yn cael eu cyflwyno i gynhyrchwyr sydd wedyn yn cael eu hatal rhag ymgynghori â'u cynghorwyr proffesiynol neu gyfreithiol cyn llofnodi. Mae hyn yn achosi risg y bydd ffemwyr yn cael eu cymell i ymrwymo i gytundebau newydd nad ydynt wedi gallu eu dadansoddi'n briodol.

27. A ddylid cyflwyno rheoliadau ynglŷn â chymalau cyfrinachedd? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Dylid
- Na ddylid
- Ddim yn gwybod

28. Os ydych yn cytuno y dylai fod rheoliadau ynglŷn â chymalau cyfrinachedd, pa gymalau cyfrinachedd y dylid eu gwahardd, a pha rai (os o gwbl) sy'n dderbyniol? Rhowch fanylion.

Datrys anghydfod

Os bydd anghydfod yn codi ynglŷn â contract, mae angen gweithdrefnau datrys anghydfod effeithiol ac rydym yn awyddus iawn i glywed barn pobl ar yr opsiynau sydd ar gael. Gall cymrodeddu fod yn broses gostus a beichus weithiau ac efallai y bydd ffyrdd eraill o benderfynu ar achos gan drydydd parti yn briodol (os bydd y naill barti a'r llall yn cydsynio) fel dull amgen o ddatrys anghydfodau.

29. Rhowch eich barn ar y ffordd fwyaf effeithiol o ddatrys anghydfodau a nodwch a ddylai fod yn gyfrwymol neu'n ymgynghorol.

Sefydliadau cynhyrchwyr

Mae tystiolaeth ddiweddar o ymchwil gan Lywodraeth yr Alban i gyflwyno rheoliadau ynglŷn â chontractau a'u heffaith ledled yr UE yn awgrymu bod cyflwyno sefydliadau cynhyrchwyr ochr yn ochr â deddfwriaeth yn helpu i wella cydbwysedd bargeinion ar hyd y gadwyn gyflenwi.

30. Dylid ystyried hyrwyddo sefydliadau cynhyrchwyr ochr yn ochr â deddfwriaeth. I ba raddau rydych yn cytuno â'r datganiad hwn? Rhowch resymau dros eich ateb.

- Cytuno'n gryf
- Cytuno
- Ddim yn cytuno nac yn anghytuno
- Anghytuno
- Anghytuno'n gryf
- Ddim yn gwybod

Effaith ar fusnes

Cynhaliodd Defra asesiad dros dro o'r effaith er mwyn mesur yr effeithiau posibl ar fusnesau ledled y DU o ganlyniad i unrhyw gynigion i gyflwyno deddfwriaeth newydd ar gyfer contractau yn y sector llaeth. Nodwyd y byddai costau untro sy'n gysylltiedig ag ymgyswrtio â'r deddfwriaeth newydd ac ail-lunio contractau sy'n cydymffurfio, yn faich ar broseswyr a chynhyrchwyr yn y flwyddyn gyntaf. Bydd costau parhaus yn deillio o unrhyw ddiwygiadau angenrheidiol sy'n golygu bod angen ail-lunio'r contract. Hoffem glywed eich barn ar yr effeithiau hyn er mwyn llywio asesiad manylach o'r effaith.

31. A ydych yn ymwybodol o unrhyw effeithiau ar fusnesau a allai godi o ganlyniad i gyflwyno rheoliadau ynglŷn â chontractau llaeth?

Rhowch eich rhesymau dros eich ateb, gan gynnwys unrhyw gostau neu arbedion blynyddol ychwanegol i'ch busnes ac unrhyw effeithiau penodol mewn rhan neu rannau eraill o'r DU.

Cyfnod pontio

Rydym yn sylweddoli y gall unrhyw reoliadau newydd a gyflwynir olygu newid ffyrdd o weithio ac felly, pe bai deddfwriaeth yn cael ei chyflwyno, hoffem roi digon o amser i brynwyr a chynhyrchwyr ymgyswrtio ag unrhyw newidiadau cyn iddynt ddod i rym.

32. Faint o amser y byddai ei angen arnoch, yn eich tyb chi, i fod yn barod i roi deddfwriaeth newydd ar waith ac ymrwymo i gontractau newydd? Rhwch resymau dros eich ateb.

- 12 mis
- 24 mis
- 36 mis
- Arall (esboniwch):
- Ddim yn gwybod